

مدیر کل

جلال الدین الحسینی مؤید الاسلام
 صاحب امتیاز روزنامه هفتگی
 و یومیه (جبل المتین)
 (عنوان مراسلات)
 طهران خیابان لاله زار
 فامب مدیر میرزا سید حسن کاهانی
 دبیر اداره آنا میخ یحیی کاشانی
 غیر از روزهای جمعه همه روز
 طبع و توزیع میشود

یومیه

جبل المتین

۱۳۱۱

طهران

قیمت اشتراك سالانه

طهران ۳۰ قران
 سایر بلاد داخله ۳۵ قران
 روسیه و قفقاز ۱۰ منات
 سایر ممالک خارجه ۳۰ فرانک

(قیمت يك نسخه)

در طهران صد دینار
 سایر بلاد ایران سه شاهی است

قیمت اعلان مطری

دو قران است

روزنامه یومیه ملی آزاد سیاسی اخباری تجاری علمی ادبی مقالات عام المنفعه

با امضا قبول و در انتشارش اداره آزاد است

شنبه ۱۶ شوال المکرم ۱۳۲۵ هجری قمری و ۷ آذرماه جلالی ۸۲۹ و ۲۳ نوامبر ۱۹۰۷ میلادی

تجارت و راه آهن

در چندین نمره متوالی در این موضوع سخن گفتیم و بالاخره در شماره ۱۶۵ شش فائده از هزاران فوائد راه آهنی که از شمال بجنوب کشیده شود شرح دادیم ولی چون موضوع مهم است و مطالب زیاد قلب و خاطر ما بدین جزئیات قناعت نمی کنند وجدان اصرار بر بسط کلام می نماید و بخصوص رساله تازه که جناب وزیر معارف این ایام از مرقومات کک معجز آیات خویش طبع و نشر نموده و در همین موضوع سخن رانده اند بیشتر بر حرص باطنی ما افزود لذا باز شروع بسخنی کرده عرضه میداریم:

یکی دیگر از فوائد راه آهن زیاد شدن عمر اهالی ایران است مسلم است نفع زیاد کار زیاد لازم دارد کار زیاد نیز وقت زیاد میخواهد اگر بگیرد عمله يك ساعت کار بکند دو دست خشت حمل میکند و پنجشاهی مزد می گیرد و وقتی ده ساعت مشغول شد کارش ده دقه بزرگتر و مزدش نیز ده مرتبه مضاعف میشود پس خیلی سعی باید کرد که وقت زیاد شود تا کار و مزد نیز بزرگتر و زیاد تر گردند هیچ متاعی پر قیمت تر از وقت نیست و هیچ خسارتی بالاتر از تلف کردن وقت پیدا نمی شود امروز من میخواهم بروم از هندوستان متاع خریده بایران وارد کنم یا از ایران جنسی خریده به هندوستان برده بفروشم این مسافرت سه ماه وقت لازم دارد یکماه برای رفتن و یکماه برای برگشتن و یکماه جهت توفیق مخارج خودم و خانواده ام مثلا از قزلر ماهی صد تومان سیصد تومان میشود و از

عمرم که فی المثل شصت سال است سه ماهش تلف میگردد ولی کارم فقط همان يك ماه توقف است زیرا که دو ماه دیگر در وسط راهم و هیچ ثمری بر وجودم مترتب نیست خرج سه ماه و عمر سه ماه در ازاء کار یکماه واقع میشود ولی الحقیقه این ایامی که در عرض راه هستم از عمرم محسوب نمی شود زیرا که وجودم عاطل است و منشا هیچ اثر نیست پس اگر در عرض سی سال همه ساله چنین سفری بکنم سی تا دو ماه یا پنج سال از وقتم تلف شده یا عمرم پنج سال کوتاه گشته است ولی اگر راه آهن دائر باشد این دو ماه را در ده روز طی می کنیم و پنجاه روز دیگر را صرف کاری دیگر نموده فائده و منفعت بقدر پنجاه روز حاصل مینمایم — مثال دیگر در پنجاه سال قبل برای اداء فریضه حج دو سال وقت لازم بود یعنی از وقتی که از خانه خود خارج میشدند تا دو باره وارد همان خانه کردند دو سال طول می کشید و امروز خیلی کمتر است و اگر همه راهها جاده آهن باشد نهایت سه ماه وقت مصرف خواهد شد و اگر عمر مسافر را شصت سال فرض کنیم آن ایام سی يك عمرش یعنی يك قسمت از سی قسمت زندگی وقف این مسافرت میشد و در صورت دوم يك قسمت از دو دست و چهل قسمت عمر صرف میشود پس در بقیه مدت میتواند بکارهای دیگر مشغول شود و هزار نوع ربح حاصل کند سلما که در سایر اوقات هم بیکار باشیم لازم نیست عمر را در بیابان و طویله صرف کنیم و یا مکاری و جلو طر محشور باشیم در خانه خود آموخته میخواهیم و مثبت نمیکشیم —

يك مسئله ديگر نيز در كار است كه مشقت عمر
را کوتاه ميکند و مرك را با دم نيزه يك بسازد خصوص
برای اشخاصيکه بزحمت متادنيستند و صدمه نخورده‌اند
و سفر در اينراههای صعب‌المرور و کاروانسراها و آب
شور و ساير تلخيها عمر را کوتاه ميکند بکس سفر در
راه آهن و مهمانخانههای ياکيزه بر عکس انسانرا بره و
خوش دماغ بسازد —

فائده ديگر راه آهن زياد کردن آدم است و اينکار
منحصر براه آهن هم نيست غالب کار خانجرات و دستکاه
های بخاري و الکتریکي حتی عرابه و درشکه مال و
آدم زياد ميکند —

توضيح الگه برای بافتن پنج ذرع پارچه يکنفر
آدم بايد ده ساعت مشغول کار باشد پس برای پنج هزار
ذرع هزار نفر آدم لازم است که در ده ساعت کار کنند
يا يکنفر در عرض ده هزار ساعت کار کنند يعني با بايد
کار کن را زياد کرد يا وقت را يا هر دو را ولي با
يك دستکاه بخاري يکنفر آدم در مدت همان ده ساعت
پنج هزار ذرع پارچه بافته بيرون ميدهد و هم چنين
است در ساير مشاغل ميکانيکی که يك اسب در عرض
يکروز صد من بار را بسافت شش فرسخ نقل ميکند
ولي اگر انرا بيک ماشين فئري ببنديم و راه صافي باشد
پانصد من بار را تا دوازده فرسخ مسافت مثلا حمل
ميکند و عوض ده اسب يا پنج اسب در دو روز کار از او
ساخته ميشود راه آهن نيز بهمين قسم است مثلا راه آهن حضرت
عبدالظيم در عرض هزار بارکش و پانصد آدم در عرض روزگار
ميکند پس گویا پانصد نفر آدم در مملکت زياد شده‌اند
در حالتیکه مخارج صد نفر را مثلا بيشتتر نبايد بدهيم
در اين مقام يك نکته دقيقی بدست آمد که علت آنکه
تجارت ما صرفي نميکند و تجارت فرنگيها صرفي و
منفعت مينمايد همين مطلب است که آنها با استعانت آلات
و ادوات ميکانيکی يا فزيکی يا شيميائي از ده نفر کار
ده هزار نفر آدم را مثلا ميکنند در حالتیکه مخارج
آن آلات منتهي معادل مخارج پنجاه نفر باشد پس
خرج شصت نفر را داده و کار ده هزار نفر را عايد کرده
اند و ما اگر نه هزار و نهصد نفر حاضر داشته باشيم
آن کار را مهيا نميتوانيم بکنيم

خوب اينمطلب را ملاحظه مطبهه محسوس ميکند
که با ده هزار تومان سرمايه و ده نفر اجزاء روزانه
صد هزار ورق کاغذ طبع ميشود و هرگاه بخواهييم با
دست بنويسيم اقلا پنجاه هزار نفر آدم برای ما لازم
و ضرور خواهد بود بئنا بر اين امروز هر ملتي خود
را با ملل فرنگ همزمان سازد لابد است همان وسائل

و وسائل را بکار برده بخرج کم آدم و وقت زياد
تحويل کنيم و همان منافع را بدست بياوريم و الا باجوب
و چساق بجنک تفنگ و توپ رفتن است
ديگر از فوائد راه آهن سهولت تنظيم بلاد داخله
و لشکر کشي بسر حد است امروز اگر شيراز مقشوش
شود و قشون منظم هم در طهران حاضر باشند و بجهت
تمام حرکت کنند باز تا خود را بحدود اغتشاش
برسانند بکدام طول ميشود و نوش داروي پس از مرك
ميگردد — اگر صد هزار قشون در يکی از سرحدات
فراهم کنيم و ارد و برپا نمائيم با اين سختي راه در
عرض دو ماه از ندا هفتن و فرسیدن آذوقه ياهمه تلف
ميشوند يا متفرق ميگردند و اگر بخواهييم آذوقه مرتب
بدانها برسانيم على التحقيق دوست هزار شتر و قاطر
متصل بايد مشغول آذوقه کشي باشند — سوابق ايام
اگر سلطاني لشکر کشي کرده بملك اجانب هجوم مينمود
چاره که در مقابلش ميکردند ان بود که قري و
مزارع عرض راه را يا خالي کرده يا آتش ميزدند حتی
شهرهای جلوراه را نيز از مردم و ما کول تخليه مينمودند و
در اطرافي نيز دستهای سواره ما مور ميگردند که
مانع از حمل آذوقه و علوفه شوند و بهمين تدبير دشمن
را عاجز کرده فرار ميدادند —

چنانکه مرحوم شاه طهماسب اول صفوي و شاه
عباس ماضی انار الله برهانها در جنگ با عثمانيان غالب
اين شيوه را وسيله فرار دادن قشون عثمانی قرار ميدادند
و در لشکر کشي شاه عباس بسمت بلاد ما وراء النهر
همين امر باعث کشت که ايرانيان توانستند فتح کنند
و دست نهي مراجعت کردند — بعد از آنکه راه آهن
اختراع شد هر دولتي که در وقت جنگ شهب راه آهنرا
زياد تر ميکرد فتح بر ايش آسان تر ميسر ميشد گويند
در جنگ هفتاد که بين فرانسه و آلمان روی داد
آلمانها هفت شعبه راه در پهلوي يکديگر ساختند
و بدین سبب بفرستادن آذوقه و مهمات عسکري و قشون
کدک کاملا موفق شده هر يکقدم که جاو ميآمد فوراً
راه آهنرا نيز امتداد ميدادند و در جنگ روس و ژاپون
علت اصلي فتح و تسخير بندر آر تور همانا قطع شدن
راه آهن بود که از موکدن تا پورت آر تور
متصل بود ژاپونيان راه را از وسط کمر قسه
و خط اتصال روسان را با قشون مرکزي
قطع نمودند امداد ديگر بمحسورين نرسيد و ناچار از
تسليم شدند — يکي از اجله سياسيون گويد تسخير
هندوستان از برای روس محال است زيرا که افغانستان
يا ايران که فاصله بين روس و هند است

که وجود را باید بتصویب جامع آدیت و حکم امین صری
تقویت آدیت و معارف عمومی شود

اگر هم فی الحقیقه صرف معارف کرده اند پس
خوب است بتوسط جرائد یا اوراق مطبوعه عاییده
صورت جمع و خرج را منتشر سازند که اسباب اطمینان
گردد (میرزا عبدالله کاوه)

(تقاریف)

(راه نجات) — این ایام جناب صنیع الدوله
وزیر علوم و معارف رساله مختصری باسماوی یا کیزه
طبع و مجانا بموم تقدیم کرده اند اگر چه تا کنون
مواق بمطالعه آن نکرده و بعد از مطالعه ملحوظات
خود را کاملاً معروض خواهیم داشت ولی فضل و
براعت نگارنده محترمش دلیلی کافی بر اهمیت وصحت
مطالب است موضوع اصلی این رساله فوائد و منافع
راه آهن داخله ایران است و ارباب جرائد و اطلاع
را مطالعه آن بقیات لازم و ضرور —

(مساوات) — روز نامه است سیاسی اخلاقی
با عبارات شیرینتر از قند و شکر و مطالبی مطبوعتر
از جمال زیبایی شاهسندان دلبر ، هفته یکمرتبه عالم
مطبوعات را رونق میدهد و چشم و دل همگان را روشن
میسازد اگر چه نویسنده مسلک خود را در سر لوحه
معلوم نکرد و روش دائمی را معین ننموده لکن از
مطالعه پنج نمره اش که تا کنون از طبع خارج شده
میتوان دانست که هوا خواه ترقی و دوست مساوات و
طرفدار حریت است چنانکه از مذاق
شخص مدیر محترمش جناب آقای آسید محمد رضای
شیرازی تا کنون همین مقاصد کشف کرده ایم معظم له
شخصاً از اجله فضلاء نامی بشمار است و در غیرت و
حمیت بین الافران صرب المثل ، در راه مشروطیت
رنجها برده و خدمتها کرده و اینک خدمات سابقه را بنشر
این جریده فریده تکمیل و تقدیم نموده اند خداوند
بر تائید ایشان بیفزاید و بدین خدمت موفق فرماید

(نیر اعظم) روزنامه است مفید بقلم جناب
معین العلماء اصفهانی که از دوستان قدیمی ما و مارا
بمراتب فضل شان از قدیم آگاهی است هفته دو نمره
در چهار صفحه بقطع صحاح حبل المتین طبع میشود و از هر در
سخن میراند و محض تفریح گاهی بلفت عایمانه و
باصطلاح عوام صحبت میکند و دعاها را از خستگی
فراغت می بخشد ولی در انحال نیز مطالبش عالی و
کثیر اهمیت است آینه اش نهایت ارزان است —
عموم را براهترک آن نامه گرامی تحریر می کنیم و از
خالق قلم دواش را ملتزمیم —

راه آهن ندارند و ناچار باید آذوقه و مهمات
دو بست هزار قشون را از کنار بحر خزر تادر وازه
هندوستان بر پشت هتر و قاطر حمل کنند و بنا بر این
لا اقل سیصد هزار چارپا باید متصل مشغول بارکشی
باشند و واضح است که این امر بجبهاتی چند مجال و
و مالوق قوه حالیه روبر است و علت عمده آنکه انگلیس
با انهمه سعی در باب آبادی ممالک خک افغانستان را
خراب نموده و یکذرع راه آهن در همه انملاک ساخته
نشده همین نکته است و بس —

خلاصه آنکه امروز برای ترقی هر ملت اول وسیله
تأمین و تنظیم داخله است خصوص در مملکتی مثل
ایران که اغلب عشایر و ایلات بی تهذیب و تمدند
و دارای اسلحه صحیح و تاوقتی که اسلحه آنها کاملاً
گرفته نشود و مثل روسیه یراق چین نشوند نهایت
مواظبت در تأمین طرق و شوارع و دهات بلکه
بسیاری از شهرها نیز لازم است و واضح است
که تأمین فوری جز بساختن راه آهن میسر نمیکرد
و همسایگان نیز از ما هرگز حسابی نخواهند برد مگر
بعد از ساختن راه که بفاصله ده روز بتوانیم از همه نقاط
مملکت قشون و آذوقه بیک سرحدی حاضر کنیم فرض
میکنیم دولت صد هزار خروار کندم در سیستان دارد
تا آنها را بر حد آذربایجان حاضر کنند یکسال طول
میکشد و حریف هر چه باید بکند کرده است

— اخطار با امضا —

اطلاع بموم اخوان دینی داده میشود — بانجمن
سری میرزا عباسقلیخان رشتی نروید که باید اتحاد دوستی
را فراموش کنید و ده تومان پول بدهید و فحش زیاد
بشنوید و پس از چندی مردود شوید و جمعی مردمان
ساده لوح را با خود دشمن کنید چون در بیست و
پنج انجمن قسم خورده ام که تکذابم به برادران
دینی ظلم بشود محض اطلاع عموم برادران معروض
گردید و این انجمن تا بحال متجاوز از پانزده هزار
تومان از مردم گرفته بعنوان ترویج معارف و معلوم
نیست کجا صرف شده است و دستور العملی که درست
دارد و بمردم میدهد خودش بهیچ کدام آنها عمل
نمیکند و میگوید مردم حس شما مرده است و راست
میگوید باید اول پول داد و بعد از چندی مردود شد
زیرا که اگر به پرسید که آقا پولها را چه کردی فوری
مردود میشود در هر انجمن اگر نفری یک قران
داده باشید هر وقت حساب بخواهند فوراً حساب نوشته
پرداخته ارائه میدهند بدون آنکه دیناری زیرورو شود
بر خلاف اینجا و حال آنکه در دستور العمل مقرر است

و بر حسب دعوت و اظهار یگانگی بسیاری از وکلاء عظام و نمایندگان حجج اسلام و ارباب مدارس و اصحاب جراند و تجار واعیان و علماء جمعیت کثیری حاضر و خطابه‌های شایان بزبان فارسی وارمنی و فرانسه خوانده شد که همه مبتنی بود بر دعوت بر اتحاد و یکرنگی و دوری جستن از تمصب و دوئیّت و بالاخره جناب آقای آقاسید جمال الدین خطابه غرائی تلاوت و مجلس بدعای پادشاه اسلام و طلب بقاء و دوام اساس مشروطیت و مجلس مقدس و ترقی ایرانیان از درگاه قادر متعال ختم گردید و این اول مجلسی است که بزرگان اسلام با ارباب مذاهب سائر همزبان شده و دم از دوستی و یگانگی زدند — (راپورت از شاهرود)

از اخبارات موخه حرکت و طغیان فرقه تراکه است که فعلا تمام ثروت مردمرا از کاو و کوسفند و شتر برده اند و همچنین نفوس اهالی را اتلاف کرده میکشند و اسیر میکنند چندی از قراء استرآباد را آتش زده و اموالشانرا برده زردین و جاجرم و کرمه جاجرم نیز غارت شده قریب سی هزار کوسفند مردمرا برده اند حتی بیاس آباد که یکی از منارل راه خراسان است تاخته و چاپیده اند — امروز خبر آمد که دوست سوار بجهت غارت (بیارجمند) که از بلوکات شاهرود است رفته اند نقدا شاهرود و بسطام هم در خطر است — هفت ماه است که استرآباد بی حکومت مانده بعلوایه اشرار تمام قراء و دهات نیز حرکت کرده اموال مردم را بیفما میبرند و هتک ناموس مسلمانان مینمایند مثلی است معروفي (دزد بازار آشفته طالب است) و فعلا جائی آشفته تراز این صفحات نداریم الان تمام اهالی این طرف شب و روز قرار و آرام ندارند خدا رحم کند — (جبل المتین)

بنابر اخبار تلگرافی باز ترکمانان بحدود قوچان حمله برده یفما و ناراج مینمایند و هنوز کدخدایان آنها در طهران و مرخمی بزخم ساقه‌شان نهاده نشده باز زخمی دیگر از جیاول ترکمان بر رعایا وارد آمده لکن حرکت سپهبدان آن جوش ملی و وطن دوستی که این یکم تا میدان سیاست در سردارد و مراقبت وزراء و مجلسیان مارا امیدواری میدهد که انشاء الله این غائب یکسره رفع و سکان آجدود از شرارت ترکمان بکلی آسوده شوند —

اعلان

در مدرسه اقبال هر روزه غیر از جمعه از دو ساعت بروب مانده تا یک ساعت از شب گذشته برای همه کس زبانه‌های فارسی و ترکی و روسی و فرانسه تدریس میکنند و برای تدریس زبانه‌های مخصوص هستند محل مدرسه خیابان چراغکاز کوچه ناظم الاطباء خانه یکرنگی

(حسن الحسینی الکاشانی)

(بامداد) روز نامه است هفتگی که در اوراق بزرگ ما بدل اوراق جریده مجلس بهمت انجمن محترم اصناف مشتمل بر عالیترین مطالب بالهجه اعتدال و مسلک استقامت و زبان نصیحت و طبع خوش جهان مطبوعات را روشن میسازد مقالات شیرین نافع در طی عبارات ساده مینویسد که خواننده را بشوق میاورد الحق در عداد جراند نمره اول ایران محسوب و معدود است (خلاصه الکلام فی افتخار الاسلام) در فضائل دین حنیف اسلام و ترجیح آن بر سایر ادیان از تصنیفات فائده عالم جلیل جناب فخر الاسلام است الحق زحمات این مرد بزرگوار در راه دین قابل هزاران هزار تمجید است و مرقوماتش تمام از مبانی صحیح و ماخذ های بسیار معتبر است خصوص این کتاب مستطاب که برای حمایت دین از این بهتر کتابی یافت نشود و مطالبی از آن حکمتر باشد عامه مسلمانان باید از این وجود محترم امتنان داشته قدر زحمات و خدماتش را دانسته از مطالعه چنین کتاب نفیسی خود داری نکنند

افسوس که در اواخر کتاب نسبت بزردشت نبی سوء ادب نموده و از مسلک استقامت خارج شده است لکن سایر مطالبش در عالم خود تالی ندارد

(بیان الحق والصدق المطلق) کتابی است مفصل مشتمل بر ده مجلد در حقیقت دین اسلام و جواب شبهات نصاری و کشف حقیقات قرآن مجید و اخبار از اکتشافات جدید مثل راه آهن و بالون و غیره از تصانیف رانده جناب آقای فخر الاسلام دامت برکاته که نظیرش تا کنون در کتب اسلامی دیده نشده بر هر مسلمان دیندار مطالعه و فهمیدن مطالب عالیه این کتاب مستطاب در اولین مرحله لزوم و وجوب است بشتایید بدین کتب گران بها و در شاهرود

(مراسم عزاداری ارامنه)

خلیفه بزرگ ارامنه که بر تمام ملت ارامنه سمت ریاست روحانی داشت و شخصا از مردمان آزادی طلب ترقی خواه و واقف باوضاع و ترقیات عصر حاضر بود و در مدت ریاستش ارامنه را ترقیات مادی و معنوی دادنی و ثروتی زیاده حاصل شده و طبعا بموم افراد ملت خود مهربان و در دستگیری فقراء و ضعیف ساعی و در احداث مریمخانها و مدارس عدیده بی اندازه خدمت بقوم خود نمود در شهر اوچ کلیسا از بلاد روسیه که مقر رؤساء روحانی این طایفه است عالم فانی را بدرود گفت و رخت ازین سرا بدیگر سرای کشید روز سه غلبه گذشته که دوازدهم شهر جاری است در مدرسه و کلیسای ارامنه واقعه در حسن آباد مراسم عزاداری رسمی بعمل آمد